

Независна комисија за праћење услова боравка у заводима,
поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције
и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине,
страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине
или међународним уговором чији је потписник Босна и Херцеговина,
или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине

Број: 05/6-50-13-27-14-4/17

Сарајево, 20.02.2017. године

ИЗВЈЕШТАЈ

**о раду Независне комисије за праћење услова боравка у заводима,
поступање и поштовање људских права лица над којима се
извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у
кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела
предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине или
међународним уговором чија је потписница Босна и Херцеговина или
други суд у складу са законом Босне и Херцеговине
за 2016. годину**

Фебруар 2016. године

САДРЖАЈ

ПОГЛАВЉЕ I. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	3
ПОГЛАВЉЕ II. НАДЛЕЖНОСТИ НЕЗАВИСНЕ КОМИСИЈЕ	6
ПОГЛАВЉЕ III. ИЗВРШЕЊЕ ЗАДАТАКА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ НЕЗАВИСНЕ КОМИСИЈЕ У 2016. ГОДИНИ	7
Одјељак А. Реализација задатака путем одржавања сједница Независне комисије	7
1. Усвајање Извјештаја о раду Независне комисије за 2015. годину.....	8
2. Финансијско пословање Независне комисије.....	9
Одјељак Б. Посјете Независне комисије казнено-поправним заводима	10
1. Најављена контролна посјета КПЗ-у Бусовача	11
2. Најављена посјета КПЗ-у Источно Сарајево „Кула“.....	18
3. Најављена контролна посјета Притворској јединици Завода за извршење кривичних санкција Министарства правде БиХ	21
4. Најављена посјета КПЗ-у Сарајево.....	27
5. Најављена посјета Јединици за изградњу државног затвора Министарства правде БиХ.	31
Одјељак Ц. Јавност рада	33
Одјељак Д. Административно-техничка подршка у раду	34
ПОГЛАВЉЕ IV. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И ПРЕПОРУКЕ	34
а) Закључна разматрања.....	34
б) Препоруке.....	36

На основу члана 52. став (11) Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера – службени пречишћени текст („Службени гласник БиХ“, број 22/16) и члана 2. став (6) Пословника о раду Независне комисије за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чија је потписница Босна и Херцеговина или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине, Независна комисија за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чија је потписница Босна и Херцеговина или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине, на 14. сједници, одржаној 16. 02. 2017. године, усвојила је и Парламентарној скупштини БиХ подноси сљедећи

ИЗВЕШТАЈ

о раду Независне комисије за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чија је потписница Босна и Херцеговина или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине за 2016. годину

ПОГЛАВЉЕ I. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Независна комисија за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чији је потписник Босна и Херцеговина или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Независна комисија) успостављена је у складу са чланом 41а. ст. 2. Закона БиХ о извршењу кривичних санкција, притвора и других

мјера ("Сл. гласник БиХ", бр. 13/05, 53/07, 97/07 и 37/09) као независно тијело Праламентарне скупштине БиХ.

Представнички дом, на 76. сједници, одржаној 21. априла 2010, и Дом народа, на 47. сједници, одржаној 24. јуна 2010. године, донијели су Одлуку о именовану чланова Независне комисије у првом мандату.

За чланове Независне комисије на мандат од пет година именовани су:

1. др сц. Миле Ласић, предсједник,
2. Семиха Боровац, прва замјеница,
3. Предраг Црногорац, други замјеник,
4. мр Дамир Чачковић, члан и
5. Милана Шкипина, чланица.

Одлука о именовану чланова Независне комисије објављена је у "Сл. гласнику БиХ", бр. 54/2010 од 05. 07. 2010. године. Именованем Независне комисије Босна и Херцеговина је испунила (дијелом) међународно преузете обавезе у вези са успостављањем националног превентивног механизма (НПМ) за БиХ. Први мандат Независне комисије у складу са законом трајао је пет година и није било промјене у његовом саставу. Свих пет годишњих извјештаја о раду у првом мандату усвојени су у Парламентарној скупштини БиХ.

У складу са закључком оба дома Парламентарне скупштине БиХ, Независна комисије је успоставила евиденцију издатих препорука приликом посјета КПЗ-има и њиховој реализацији. Сви КПЗ-и којима су приликом редовних посјета (контрола) издате препоруке с циљем отклањања уочених неправилности обавијестили су Независну комисију о њиховој реализацији, чиме је успостављен одговоран однос на принципима сарадње између Независне комисије и Завода, а што истовремено показује одговоран однос заводских управа према Парламентарној скупштини БиХ, која у коначници усваја извјештај о раду Независне комисије и прати реализацију њених препорука. У складу са чл. 52. ст. 7. Закона БиХ о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера – службени пречишћени текст ("Сл. гласник БиХ", бр. 22/16), од 2014. године успостављен је механизам достављања извјештаја о раду Независне комисије ентитетским министрствима правде у БиХ, што омогућава бољи увид у стање у КПЗ-има и бољу реализацију препорука Независне комисије.

Други мандат Независне комисије успостављен је у складу са чланом 52. став (2) Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других

мјера – службени пречишћени текст („Службени гласник БиХ“, број 22/16), када је Парламентарна скупштина БиХ на 21. сједници Представничког дома, одржаној 10. 12. 2015, и на 12. сједници Дома народа, одржаној 10. 12. 2015, донијела Одлуку о именовану чланова Независне комисије за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чија је потписница Босна и Херцеговина или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 54/10), на други мандат од пет година, а то су:

1. Миле Ласић,
2. Алма Чоло,
3. Брана Спасојевић,
4. Азра Алајбеговић и
5. Александар Фалацић.

Конститутивна сједница Независне комисије за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чија је потписница Босна и Херцеговина или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Независна комисија) одржана је 21. 01. 2016, када су за предсједника и првог и другог замјеника предсједника изабрани:

1. Миле Ласић, предсједник,
2. Алма Чоло, прва замјеница предсједника, и
3. Брана Спасојевић, други замјеник предсједника.

Прва замјеница предсједника Независне комисије Алма Чоло је 08. 12. 2016. године дописом број: 05/6-34-1-3084/16 поднијела Независној комисији неопозиву оставку на чланство у Независној комисији и на дужност замјенице предсједника Независне комисије. На 12. сједници Независне комисије, одржаној 15. 12. 2016, чланови Независне комисије једногласно су прихватили оставку те је, у складу са чланом 4. ст. (3) и (4) Пословника о раду Независне комисије, доставили Парламентарној скупштини БиХ на разматрање и одлучивање.

Независна комисија је у свом раду независна, у складу са важећим домаћим прописима и међународним правним инструменатима. Сви надлежни органи, институције и установе у Босни и Херцеговини, правна и физичка лица дужни су да Независној комисији дају све податке и информације, обезбиједи и дају све материјале значајне за њен рад, те да пруже сву неопходну помоћ потребну за несметано и законито поступање Независне комисије из њеног дјелокруга. Независна комисија дјелује искључиво на професионалним основама, не заступајући, не штитећи нити подривајући интересе било које политичке партије, регистроване организације или удружења или било којег конститутивног народа или појединца у Босни и Херцеговини. Чланови Независне комисије раде на сједницама и оперативно на терену у казнено-поправним и другим установама на територији БиХ, у којима су затворена или притворена лица.

О питањима из своје надлежности Независна комисија доноси годишњи план рада, финансијски план рада, годишњи извјештај о раду, извјештај о реализацији финансијског плана, извјештај о стању и чињеницама које су утврђене након посјете и контроле у заводима (установама), одлуке, закључке и друге акте у складу са законом и својим пословником.

ПОГЛАВЉЕ II. НАДЛЕЖНОСТ НЕЗАВИСНЕ КОМИСИЈЕ

У складу са чланом 52. став (1) Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера – службени пречишћени текст („Службени гласник БиХ“, број 22/16) те чланом 10. Пословника о раду Независне комисије („Службени гласник БиХ“, број 23/11), основна надлежност Независне комисије је праћење услова боравка у заводима, поступање и остваривање људских права лица која издржавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд БиХ, страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом БиХ или међународним уговором чија је потписница БиХ или други суд у складу са законом БиХ.

Независна комисија може пратити рад завода самостално или у сарадњи са инспекторским и другим надзорним тијелима. Такође, може сарађивати са међународним и другим установама овлашћеним за праћење и остваривање људских права и основних слобода у складу са законима и одговарајућим међународним документима.

Независна комисија даје препоруке надлежним органима БиХ с циљем побољшања стандарда смјештаја, побољшања поступања и поштовања људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције или друге мјере, даје приједлоге и примједбе које се односе на постојеће законе или друге прописе засноване на закону из области извршења кривичних санкција, обавља повјерљиве разговоре са притвореницима или затвореницима уз приступ свим заводима, доставља извјештаје управнику завода и надлежним министарствима правде, прикупља, обрађује и потражује податке из своје надлежности као и друге радње из области независног праћења у складу са законом БиХ, члан 52. став (7) Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера – службени пречишћени текст („Службени гласник БиХ“, број 22/16).

С циљем предузимања одговарајућих радњи или мјера, у складу са чланом 52. став (11) Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера – службени пречишћени текст („Службени гласник БиХ“, број 22/16), подноси годишњи извјештај о раду Парламентарној скупштини БиХ и Министарству правде БиХ.

ПОГЛАВЉЕ III. ИЗВРШЕЊЕ ЗАДАТАКА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ НЕЗАВИСНЕ КОМИСИЈЕ У 2016. ГОДИНИ

У овом извјештајном периоду Независна комисија реализовала је планиране активности одржавањем сједница и најављеним контролним и ненајављеним ад хок посјетама казнено-поправним заводима у БиХ.

Одјељак А. Реализација задатака путем одржавања сједница Независне комисије

Од 01. 01. 2016. до 31. 12. 2016. Независна комисија одржала је 12 сједница, и то:

Сједнице	Датум одржавања сједнице
Конститутивна сједница	21.01.2016. године
2. сједница	25.02.2016. године
3. сједница	29.03.2016. године
4. сједница	27.04.2016. године
5. сједница	11.05.2016. године
6. сједница	30.06.2016. године

7. сједница	19.07.2016. године
8. сједница	31.08.2016. године
9. сједница	23.09.2016. године
10. сједница	31.10. 2016. године
11. сједница	28.11.2016. године
12. сједница	15.12.2016.године

На овим сједницама Независна комисија разматрала је и усвојила укупно 48 тачака дневног реда, а у оквиру текућих питања разматрано је девет подтачака. Обрађено је и припремљено 62 аката и предмета који су отпремљени на одређене адресе (управе КПЗ-а, Министарство правде БиХ, Суд БиХ, Федерално министарство правде, одређени затвореници и притвореници у КПЗ-има и сл.).

Једногласно су усвојени записници са сједница, те записници и извјештаји о обављеним посјетама казнено-поправним заводима који су приказани у Одјељку Б. Посјете Независне комисије казнено-поправним заводима у БиХ.

1. Усвајање Извјештаја о раду Независне комисије за 2015. годину

Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ на 28. сједници, одржаној 11. 05. 2016, и Дом народа Парламентарне скупштине БиХ на 19. сједници, одржаној 27. 05. 2016, усвојили су Годишњи извјештај о раду Независне комисије за период од 01. 01. 2015. до 31.12. 2015. са сљедећим препорукама:

1. Надлежне институције треба да предузму активности потребне за завршетак изградње државног затвора, чиме ће се затвореници и притвореници из надлежности Независне комисије ставити у једнак положај уз побољшање услова њиховог смјештаја и поштивања људских права и основних слобода.

Потребно је да Министарство правде БиХ благовремено донесе одговарајуће подзаконске акте с циљем регистрације будућег завода, као и да спроведе процедуре запошљавања потребног заводског особља и заводске управе који ће покренути активности набавке опреме, израде правилника и планирања буџета, а с обзиром на то да ће се изградња државног затвора окончати крајем 2016. године па је потребно благовремено створити услове како би државни затвор био у функцији одмах након изградње.

2. Надлежни органи Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ треба да ускладе своје законе из ове области са ЗИКС-ом БиХ (и његовим измјенама и допунама које су на снази од 01. 01. 2014. године („Службени гласник БиХ“, број 100/13), као и друге прописе (нпр. правилнике о кућном реду и др.), а све с циљем једнаког поступања са затвореницима и притвореницима на цијелој територији Босне и Херцеговине.

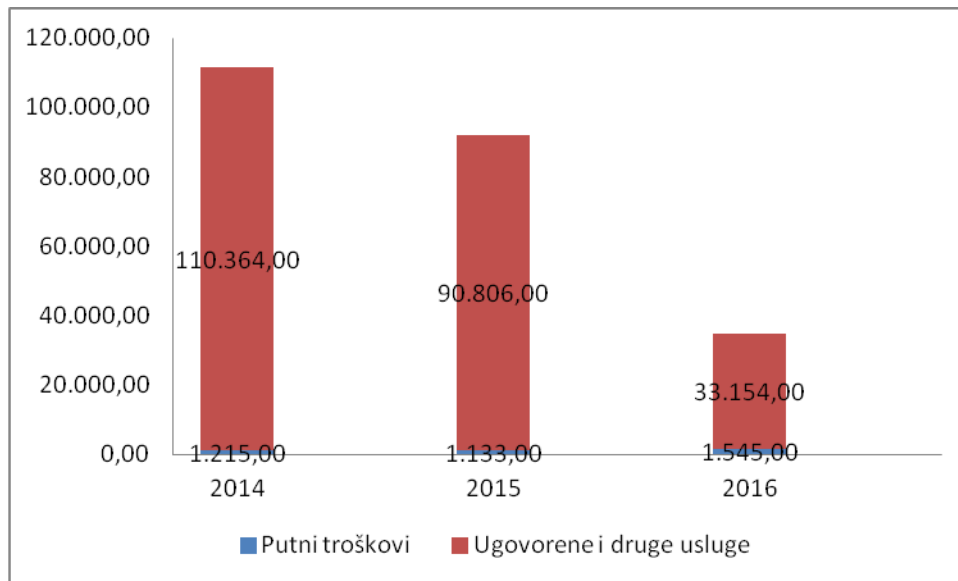
3. Потребно је успоставити већу координацију државних и ентитетских институција у сврху примјене закона и других прописа из ове области.

2. Финансијско пословање Независне комисије

Одлуком Заједничке комисије за административне послове Парламентарне скупштине БиХ о накнадама за рад у Независној комисији, број: 03/5-50-14-11-11,9/16 од 14. 06. 2016. године, утврђена је накнада члановима Независне комисије у мјесечном износу од једне основице за обраћун плате запосленим у институцијама БиХ, што износи око 475 КМ. Право на накнаду члан Независне комисије има само ако присуствује сједници Независне комисије.

Независна комисија је остварила трошкове у претходне три године:

ОПИС	2014.	2015.	2016.
- Путни трошкови	1.215,00	1.133,00	1.545,00
- Уговорене и друге услуге	110.364,00	90.806,00	33.154,00

Финансијски план Независне комисије за 2017. годину утврђен је у износу од:

- Путни трошкови 15.000,00 КМ
- Уговорене и друге услуге 41.000,00 КМ

Уговорене и друге услуге се односе на исплату накнада члановима Независне комисије. У 2016. години издвајања за накнаде су знатно смањене, јер је 17. 11. 2015. године усвојен Закон о допунама Закона о платама и накнадама у институцијама БиХ, на основу чега су се накнаде знатно смањиле. Индекс смањења годишњег буџета Независне комисије за 2016. годину је у односу на 2015. годину око 300% а у односу на 2014. годину чак 350%.

Финансијски план Независне комисије за 2016. годину утврђен је у износу од 125.500,00 КМ, а остварен је у износу од 34.699,00 КМ.

(Не)усвајањем новог Закона о омбудсмену за људска права БиХ у 2016. години требало је да буде успостављен нови Национални превентивн механизам (НПМ) за БиХ чију надлежност би преузела Институција омбудсмена за људска права и Независна комисија би тада могла престати са радом.

Одјељак Б. Посјете Независне комисије казнено-поправним заводима у БиХ

У 2016. години (од 01. 01. до 31.12.) Независна комисија извршила је надзор над четири казнено-поправна завода - најављене контролне посјете, и једну најављену посјету Јединици за изградњу државног затвора, и то:

Посјете	Датум посјета
Најављена контролна посјета КПЗ-у Бусовача	30.05.2016. године
Најављена контролна посјета КПЗ-у Источно Сарајево „Кула“	19.07.2016. године
Најављена контролна посјета Притворској јединици Завода за извршење кривичних санкција Министарства правде БиХ	23.09.2016. године
Најављена контролна посјета КПЗ-у Сарајево	31.10.2016. године
Најављена посјета Јединица за изградњу државног затвора Министарства правде БиХ	28.11.2016. године

О овим посјетама сачињени су извјештаји који су **једногласно** усвојени на сједницама Независне комисије. Независна комисија је за сваку посјету усвојила посебан извјештај о стању и чињеницама које су утврђене, а чији су саставни дио и примједбе упућене заводском особљу, односно заводу. У складу са Пословником о раду, примјерци извјештаја достављени су заводима, са препорукама и роковима за отклањање уочених недостатака и неправилности, и Министарству правде БиХ које Независној комисији пружа стручну помоћ у раду, као и ентитетским министарствима.

1. Најављена контролна посјета КПЗ-у Бусовача

Најављена контролна посјета Казнено-поправном заводу Бусовача обављена је 30. 05. 2016. године. Током посјете обављен је разговор са директором Казнено-поправног завода Бусовача Марком Криштом и надзорником страже Азримом Агановићем. Из Независне комисије у посјети су били: Миле Ласић, предсједник, Алма Чоло, прва замјеница предсједника, Брана Спасојевић, друга замјеница предсједника, Азра Алајбеговић и Александар Фалацић, чланови. Циљ посјете био је:

- Остваривање увида у стање услова боравка, поступање и стање Људских права према притвореницима и осуђеним лицима из надлежности Независне комисије
- Контрола реализације препорука датих у Извјештају 09. 11. 2011. и 09. 09. 2013.
- Обављање разговора са затвореницима и притвореницима с циљем утврђивања њихових конкретних притужби.

I. Остваривање увида у стање услова боравка, поступање и стање људских права према притвореницима и осуђеним лицима из надлежности Независне комисије

Директор Кришто је рекао да се тренутно у КПЗ-у Бусовача налази 167 притворених и осуђених лица, од чега је девет осуђеника из надлежности Комисије, те ниједно притворено лице из надлежности Комисије. Укупан капацитет КПЗ-а Бусовача је 88 осуђеника на издржавању казне затвора у просторијама КПЗ-а, 14 притворених лица и до 80 осуђеника који казну издржавају кући, у тзв. кућном затвору, у складу са Законом о извршењу кривичних санкција Федерације Босне и Херцеговине. Од укупног броја осуђених лица око $\frac{1}{4}$ је радно ангажована, за шта примају и накнаду у складу са Правилником о накнадама за рад притвореника и затвореника. Према ријечима директора Криште, већи број осуђених лица се пријавио за рад, али су им лимитиране могућности за додатно запошљавање те су тражили помоћ Министарства правде ФБиХ у смислу формирања радне јединице унутар КПЗ-а Бусовача која би се превасходно бавила производњом хране за потребе овог КПЗ-а.

II. Контрола реализације препорука

У разговору са директором и надзорником страже и увидом на лицу мјеста КПЗ-а Бусовача извршена је контрола реализације препорука. Том приликом констатовано је:

ПРЕПОРУКА 1.

Потребно је побољшати здравствену заштиту те с тим циљем стално ангажовати љекара у заводској амбуланти као и додатно здравствено особље. Такође, потребно је организовати здравствену заштиту затвореника у заводској амбуланти током 24 часа дневно, што укључује и доступност психијатра, с обзиром на број затвореника и притвореника. У вези с тим потребан је додатни ангажман министра правде ФБиХ како би се обезбиједила потребна новчана средства за запошљавање наведених лица.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКЕ

У КПЗ-у Бусовача тренутно је запослен један медицински техничар, а љекар опште праксе је ангажован по уговору о дјелу и долази у КПЗ по потреби, најчешће једном-двапут седмично. Љекар за све специјалистичке прегледе затворенике упућује у здравствену установу која пружа адекватну заштиту, у шта су се чланови Комисије

увјерили увидом у картоне осуђеника. Медицински техничар ради само у првој смјени док терапију у другој смјени даје чуварска служба којој медицински техничар претходно припреми лијекове. Наведени начин дијелења терапије супротан је стандардима и норми, али је нужан до запошљавања бар још једног медицинског техничара.

Препорука, према ријечима директора, није реализована зато што Влада ФБиХ не дозвољава ново запошљавање медицинског особља. Више пута су тражили од ресорног министарства рјешење наведеног проблема, али нису добили позитиван одговор.

ПРЕПОРУКА 2.

Потребно је ставити у функцију нови Павиљон 3 како би се омогућило повећање капацитета Завода, чиме би се ријешо проблем прекобројности као и проблем враћања осуђеника који се упућују у КПЗ Бусовача. С тим у вези потребан је додатни ангажман министра правде ФБиХ с циљем запослења заводског особља које је потребно за нормално функционисање новог павиљона као и КПЗ-а Бусовача у цјелини, те пријем најмање једног васпитача.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКЕ

Ова препорука није реализована због недостатка новчаних средстава, наиме ресорно министарство у Влади ФБиХ није одобрило ново запошљавање неопходног затворског особља. Такође, према ријечима директора Криште, додатни проблем је што су три чувара отишла у пензију у претходном периоду а није дозвољен пријем нових чувара. До краја године у пензију ће отићи још три чувара, што ће додатно оптеретити чуварску службу која већ увелико ради на граници капацитета. Проблем се додатно компликује због честог боловања затворских чувара усљед преоптерећености. Треба имати у виду да је систематизацијом радних мјеста у КПЗ-у Бусовача предвиђено укупно 104 чувара, а тренутно их има 54.

Препорука није реализована зато што Влада ФБиХ не допушта ново запошљавање.

ПРЕПОРУКА 3.

Потребно је интензивирати радове на изградњи Пријемног одјељења.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКЕ

Пријемно одјељење је пуштено у рад али са доста проблема који су изазвани недостатком особља. Наведено одјељење чувари обилазе, али не постоји могућност сталног надзора, што може представљати безбједносни проблем.

Препорука је реализована силом прилика због потребе повећања капацитета КПЗ-а Бусовача, али је за нормалан рад потребно запослити додатно затворско особље.

ПРЕПОРУКА 4.

Потребно је формирати радну јединицу унутар Завода у којој би затвореници били радно ангажовани с обзиром на садашње ограничене могућности Завода за радно ангажовање затвореника, што представља битан фактор њиховог преваспитања и ресоцијализације. Препорука је да се КПЗ Бусовача прошири на сусједни објекат бивше касарне који сада пропада, а који се може преуредити за радно ангажовање затвореника (браварска и друге радионице, пољупривредни објекти - узгој перади и сл.).

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКЕ

Препорука је реализована дјелимично због недостатка финансијских средстава. Тренутно је радно ангажовано око 25% осуђеника док је заинтересованост за радни ангажман пуно већа.

ПРЕПОРУКЕ 5. и 6.

Препоруке 5. и 6. реализоване су у значајнијем обиму а односе се на побољшање квалитета слободног времена затвореницима те омогућавање притвореним лицима да проводе више времена на отвореном.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКА

У разговору са управом КПЗ-а Бусовача и притвореницима дошли смо до сазнања да су наведене препоруке реализоване у већем обиму и у складу са реалним могућностима. Повремено, због недостатка смјештајних капацитета, има

проблема у смислу организовања дужег боравка притвореника на отвореном а материјални фактор је ограничавајући за квалитетније организовање живота затвореника током слободног времена.

ПРЕПОРУКА 7.

У сарадњи са сертифицикованим психијатром за болести зависности, потребно је припремити план лијечења и ресоцијализације затвореника зависника по којем ће се поступати. С тим у вези потребно је терапију метадоном у оквиру КПЗ-а Бусовача на стручан начин учинити доступном свим затвореницима којима је потребна како би се спријечила могућа злоупотреба.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКА

Поменута терапија за осуђенике којима је прописана од стручног медицинског особља реализује се у сарадњи са овлашћеним Кантоналним заводом за борбу против зависности из Зенице, са којим КПЗ Бусовача има потписан уговор. Наведена терапија се одвија према ријечима директора Криште у складу са потписаним протоколом и под надзором љекара.

Наведена препорука је реализована на задовољавајући начин.

Након контроле реализације препорука извршена је контрола вођења свих прописаних евиденција и досијеа затвореника из надлежности Комисије. Том приликом констатовано је да се оне воде на начин предвиђен релевантним прописима из области извршења кривичних санкција у БиХ. У вези са наведеном контролом досијеа осуђеника, чланови Комисије изнијели су став да би било корисно да се, у име Одсјека третмана, потпише овлашћено лице које попуњава образац процјене ризика и потреба.

III. Обављање разговора са затвореницима и притвореницима с циљем утврђивања њихових конкретних притужби.

Током контроле КПЗ-а Бусовача обављени су и повјерљиви разговори са два осуђеника која су изразила заинтересованост за то:

1. Осуђеник Д.З. имао је притужбу на одредбе ЗИКС-а везано за услове коришћења ванзаводских погодности у вријеме издржавања казне. У вези с тим замолио је

Комисију да наведе ову његову примједбу у извјештају о посјети КПЗ-у Бусовача те тако обавијести ресорна министарства правде како би иницирали измјене ове законске одредбе. Такође, изнио је и примједбе у вези са својим здравственим стањем и рекао да је Суд БиХ одбио његов захтјев за болничко лијечење, што по његовом мишљењу није исправна одлука и може утицати на његово здравља. Иначе, осуђеник Д.З. је ратни војни инвалид и има здравствених проблема са ногом. Такође, везано за здравствену заштиту у КПЗ-у Бусовача, навео је да нема стално ангажованог љекара те да у другој смјени нема медицинског техничара. Као велики проблем истакао је да се превоз затвореника ка здравственим установама обавља неусловним путничким моторним возилима те да би требало обезбиједити возило хитне помоћи. Надаље, изнио је као примједбу то што се у његовој соби налази шест осуђеника, што је превише за собу која није велика. Што се тиче особља, рекао је да су веома коректни те да нема примједаба.

Чланови Комисије су након тога обишли просторије у којима су смјештени осуђеници и констатовано је да се у већини соба налази по шест осуђеника. Приликом обиласка соба установили смо да је одржавање хигијене на задовољавајућем нивоу, а проблем са бројем осуђеника у собама је резултат великог броја осуђеника и немогућности пуштања у рад Павиљона 3, о чему је већ било ријечи током разговора за директором КПЗ-а Бусовача. Такође, и за друге примједбе које је изнио осуђеник ресорно Министарство правде ФБиХ треба да створи претпоставке за рјешење проблема, о чему је било ријечи током разговора са управом КПЗ Бусовача везано за реализацију препорука од 29.11.2011. године.

2. Осуђеник С.Б. имао је на притужбу на извршење судске пресуде по парници која се водила на суду у Зеници. С обзиром да је радно ангажован у КПЗ-у Бусовача и да су му та примања једина, од плате му се одбија 50% примања. Наведено му представља велики проблем јер има обавезу да дио новца шаље и родитељима који немају редовна примања. Укупно има дуг од 450 КМ. Што се тиче особља, изнио је став да је он веома коректан те да с тим у вези нема примједаба, те да је задовољан чињеницом да је радно ангажован и да за свој рад добија редовно плату. Осуђеник истиче да је имао здравствених проблема с чим у вези је поднио захтјев Суду БиХ да прекид издржавања казне али да је одбијен с образложењем да болест није у акутној фази. С тим у вези осуђеник је изразио незадовољство. Везано за болест, осуђеник истиче да добија

терапију те да му је омогућена дијетална исхрана која је одговарајућа за ту врсту болести, и да у вези с тим нема примједбу на управу КПЗ-а Бусовача.

На основу обављеног разговора и обилска на терену, Независна комисија даје сљедеће:

ПРЕПОРУКЕ

1. Потребно је да Министарство правде ФБиХ предузме активности с циљем попуњавања стражарске службе као и додатног васпитача, чиме би се створили предуслови за пуштање у рад Павиљона 3 у функцију, а што је утврђено и препоруком број 1 из Извјештаја о посјети КПЗ-у Бусовача од 08. 11. 2013. године.
2. Потребно је да Министарство правде ФБиХ, у сарадњи са управом КПЗ-а Бусовача, предузме активности с циљем успостављања додатних капацитета у Привредној јединици, чиме ће се повећати могућност Завода за радно ангажовање затвореника у складу са чланом 26.2. Европских затворских правила, према којима затворске власти имају обавезу да настоје обезбиједити довољно корисног посла за затворенике.
3. Потребно је да Суд БиХ додатно преиспита захтјеве осуђеника за специјалистичке прегледе у здравственим установама. Наиме, чланом 40.3. Европских затворских правила прописано је да затвореници треба да имају приступ здравственим службама без дискриминације по основу њиховог правног статуса. Према наведеном, сви осуђеници имају право на бесплатне специјалистичке прегледе које би могли имати на слободи, са овјереном здравственом књижицом.
4. Потребно је да управа КПЗ-а Бусовача, у сарадњи са ресорним министарством у Влади ФБиХ, изнађе могућност за ангажовање љекара и/или још једног медицинског техничара те да се изврши набавка адекватног возила за потребе превоза затвореника до здравствених установа, као и хитну поуну радних мјеста која су остала упражњена ради одласка у пензију, преласка на друго радно мјесто, споразумни престанак радног односа и слично.

2. Најављена посјета КПЗ-у Источно Сарајево „Кула“

Најављена посјета Казнено-поправном заводу Источно Сарајево „Кула“ обављена је 19. 07. 2016. године. Током посјете обављен је разговор са директором Казнено-поправног завода Источно Сарајево Вукашином Црњаком, директором Службе обезбјеђења Радмилом Ковачем, помоћником директора за третман Бранком Зубић. Испред Независне комисије посјету су обавили: Миле Ласић, предсједник, Алма Чоло, прва замјеница предсједника, Брана Спасојевић, друга замјеница предсједника, и Александар Фалацић, чланови, те Ивана Ловрић, секретар Независне комисије.

Циљ посјете је био је

- Остваривање увида у стање услова боравка, поступање и стање људских права према притвореницима и осуђеним лицима из надлежности Независне комисије
- Контрола реализације препорука које је Казнено-поправном заводу Источно Сарајево дала Независна комисија приликом ранијих посјета
- Обављање разговора са затвореницима и притвореницима с циљем утврђивања њихових конкретних притужби

I. Остваривање увида у стање услова боравка, поступање и стање људских права према притвореницима и осуђеним лицима из надлежности Независне комисије и Контрола реализације препорука које је Казнено-поправном заводу Источно Сарајево дала Независна комисија приликом ранијих посјета

Током разговора са управом КПЗ-а Источно Сарајево као проблем у раду истакнута је неусклађеност ЗИКС-а на нивоу заједничких институција и Републике Српске која се огледа у различитим правима осуђеника и коришћењу погодности те проблем премјештања осуђеника из надлежности Министарства правде БиХ у смислу критеријума за упућивање на издржавање казне.

КПЗ Источно Сарајево је полуотвореног типа и састоји се од: Одјелења за мушке затворенике, Одјелења за женске затворенике, Притворског одјелења и Пријемног одјелења које је у фази пуштања у рад.

Према изјави директора Вукашина Црњака, у вријеме посјете у КПЗ-у Источно Сарајево била су смјештена два осуђеника из надлежности Независне комисије, а притвореника није било.

У разговору са управом КПЗ-а Источно Сарајево констатовано је да је Независна комисија током двије посјете овом заводу дала 12 препорука, од којих је већина у потпуности или дјелимично реализована а у шта су се чланови Независне комисије и увјерили на лицу мјеста (реновиран женски павиљон, реновирано пријемно одјељење, већини павиљона замијењени кровови).

Прегледане су матичне књиге и досијеи затвореника Д. О. и Ј. Ђ. који се уредно воде. Затвореници су смјештени у заједничким собама капацитета 4-6 кревета. Све собе су довољно велике за смјештај овог броја лица, имају велике прозоре са довољно дневног свјетла, те испуњавају прописане стандарде квадратуре по једном затворенику. Свака соба има по један ТВ пријемник, сто, столице и фрижидер. Сваки затвореник има свој кревет и ормар за личне ствари.

Притвореници су смјештени у собама са пет лежаја. Све собе су довољно простране, чисте и уредне, са довољно дневног свјетла. Свака соба има ТВ пријемник и све имају издвојено купатило са клозетском шкољком, туш-кабином и лавабоом.

У оквиру Одјељења, у затвореном простору налази се приручна теретана са справама за вјежбање и теговима, и столом за стони тенис, кругом за шетњу са клупама и уређеним цвјетњаком. Такође, у склопу Одјељења налазе се и библиотека те кантина.

У ходнику Одјељења постављена је телефонска говорница ГЗ мреже.

Затвореници имају могућност да задовољавају вјерске потребе, за шта су им на располагању три различите и опремљене просторије за потребе православних, католичких и исламских вјерника.

У КПЗ-у Источно Сарајево налази се и женски павиљон, потпуно реновиран у мају 2012. године, а који је физички одвојен од мушког павиљона. Састоји се од соба са по пет лежајева и све су опремљене ормарима и ТВ пријемницима. У склопу павиљона налази се дневни боравак који се састоји од двосједа, тросједа, стола и тв пријемника. Такође, ту се налази и кухиња са фрижидером, шпоретом и мокрим чвором. У овом павиљону налази се и просторија за радионицу са мишином за шивање, библиотеком и рачунаром, просторија за посјете и спортски терен.

Пријемно одјељење у КПЗ-у Источно Сарајево је реновирано и ускоро ће бити отворено. У овом одјељењу налази се и просторија за претрес, а све је покривено видео-надзором.

Храна за притворенике и затворенике припрема се у кухињи која је саставни дио завода. Кухиња и трпезарија су чисте и уредне. Храна се припрема на основу мјесечних јеловника. Увидом у седмични јеловник утврђено је да се воће служи два пута седмично, јогурт такође, води се рачуна о роковима, а прави се посебан јеловник за храну без свињетине као и дијеталну храну. Од сваког оброка остављају се узорци хране и они се чувају 48 сати. Остварен је увид у књигу о контроли квалитета хране коју потписује лекар.

II. Обављање разговора са затвореницима и притвореницима с циљем утврђивања њихових конкретних притужби

Током посјете КПЗ-у Источно Сарајево обављени су и повјерљиви разговори са двоје затвореника који су изразили интерес за то:

1. Затвореник Д. О. није имао конкретних притужби на услове смјештаја и поштовање његових права. Нагласио је да је задовољан третманом у заводу. Запослен је у кантини а понашање му је квалификовано групом А1. С обзиром на своју болест, нема примједбе ни на лекара, прегледи су редовни. Волио би да остане у овом заводу до краја служења казне.

2. Затвореница Ј. Ђ. такође није имала притужби на третман и управу Завода који су коректни, сусретљиви и пуни разумијевања.

Већим дијелом разговора затвореница је износила примједбе на услове смјештаја и поступања у затвору у Шведској, одакле је пребачена у овај казнено-поправни завод. У вези с наведеним, затвореница жели да поднесе апелацију Суду за људска права у Стразбуру. Једина примједбу коју је изнијела односила се на два сата за шетњу, што јој није довољно.

На основу обављеног разговора и обилска на терену, Независна комисија даје сљедеће:

ПРЕПОРУКЕ

1. Потребно је да Министарство правде БиХ и Министарство правде Републике Српске раде на хармонизацији Закона о извршењу кривичних санкција као и других подзаконских аката с циљем стварања претпоставки да сви осуђеници под истим условима и правима издржавају казну.

Након детаљног обиласка и прегледа те обављених разговора у Казнено-поправном заводу Источно Сарајево, закључак Независне комисије је да су услови смјештаја затвореника и притвореника у казнено-поправном заводу Источно Сарајево знатно побољшани, да је већина препорука у цјелини или дјелимично реализована, те да је потребно и даље улагати у објекте завода како би услови затвореника и притвореника били још бољи.

3. Најављена контролна посјета Притворској јединици Завода за извршење кривичних санкција Министарства правде БиХ

Најављена контролна посјета Притворској јединици Завода за извршење кривичних санкција обављена је 23.09.2016. године. Током посјете обављен је разговор с директором Драганом Гранзовом, командиром Хусеином Хајдаревићем и љекаром Дијаном Кошарац. Испред Независне комисије посјету су обавили: Миле Ласић, предсједник Независне комисије, Алма Чоло, прва замјеница предсједника, Брана Спасојевић, друга замјеница предсједника, и Азра Алајбеговић, члан Независне комисије, те Ивана Ловрић, секретар Независне комисије.

Циљ посјете био је:

- контрола реализације препорука датих у Извјештају од 19. 12. 2013;
- остваривање увида у стање услова боравка, поступање и стање људских права притвореника;
- обављање разговора с притвореницима с циљем утврђивања њихових конкретних притужби.

С управом Притворске јединице Завода за извршење кривичних санкција чланови Независне комисије су разговарали о изградњи државног затвора који би требало да буде завршен у прољеће 2017. године. Том приликом директор је истакао да би било потребно да Министарство правде БиХ размотри могућност остављања у функцији Притворске јединице Завода за извршење кривичних санкција ради додатног броја смјештајних капацитета притворених лица, али и због близине Суда БиХ.

Такође, др Кошарац је нагласила да би било значајно да у Државном затвору Одјел за здравствену заштиту буде посебна организациона јединица, јер медицинска служба подразумијева бригу о исхрани, хигијени и здрављу, што никако не може припадати правној служби како је то сада предвиђено Правилником о унутрашњој организацији.

I. Контрола реализације препорука

ПРЕПОРУКА 1

Поново се наглашава потреба да Министарство правде БиХ интензивира активности на изградњи државног завода, с обзиром да је Притворска јединица привременог карактера и изграђена од контејнера који су због старости у све лошијем стању и захтијевају свакодневне поправке. Такође, изградњом државног завода ријешено би се и проблем исхране притвореника јер Притворска јединица, због недостатка простора, нема кухињу па се храна за притворенике припрема и транспортује из КПЗ-а Источно Сарајево „Кула“.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКЕ

Притворска јединица располаже са 20 ћелија од којих је 15 у функцији. Пет ћелија је дотрајало и неусловно, али због изградње новог државног затвора и скорог преласка тамо одлучено је да се не улажу средства у њих.

Предвиђени капацитет за притворенике у државном заводу је 50 ћелија, те је **препука** управника да би било добро оставити у функцији и ову притворску јединицу што због смјештајног капацитета, као и због близине Суда БиХ.

Храна за притворенике у Притворској јединици припрема се и доставља из КПЗ-а Сарајево. До сада није било притужби на храну. Храна је квалитетна и задовољава прописану калоричну вриједност. Сваки притвореник храну конзумира у ћелији, те се за сваког притвореника, сходно његовим здравственим и вјерским потребама, шаље приједлог јеловника у КПЗ Сарајево. На основу тога доставља се седмични јеловник који је транспарентан и постављен у дневној соби.

Препорука дјелимично реализована.

ПРЕПОРУКА 2

Потребно је у што краћем року успоставити професионалну психијатријску заштиту притвореника тако да се ангажује клинички психијатар најмање једном мјесечно. Препоручујемо да се склопи уговор са надлежном институцијом из Сарајева ради пружања ових услуга, како би се могао квалитетно покрити третман притвореника и притворског особља, односно чувара.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКЕ

Закон о извршењу кривичних санкција БиХ не обавезује постојање психолога, али по ријечима др Дијане Кошарац стање у Притворској јединици је такво да би било добро да притвореници имају стални контакт са психологом.

Приједлог др Дијане Кошарац је да се сачека са увођењем сталног психолога до преласка у нови завод а до тада, кад год се укаже прилика, по одобрењу Суда БиХ доступан им је психолог.

Др Дијана Кошарац је нагласила да је у овој притворској јединици пет година и да прати сваког притвореника и са сваким има добру комуникацију.

Такође, нагласила је да је, с обзиром да на територији БиХ у казнено-поправним заводима има само пет стално запослених љекара (КПЗ Зеница, КПЗ Бања Лука, КПЗ Бијељина, КПЗ Тузла и Притворска јединица за извршење кривичних санкција) у марту 2014. године иницирала да се окупе на састанку под називом „Стручни колегијуми доктора стално запослених у министарствима правде БиХ, ФБиХ и РС-а“ ради размјене информација и искустава. Од тада се састају свака три мјесеца, рјешавају медицинска питања, размјењују искустава, указују на проблеме с којима се сусрећу и заузимају заједничке ставове у погледу медицинског третмана.

У сврху усаглашавања документације сачинили су јединствен образац у форми медицинског картона који притвореници и затвореници попуњавају приликом доласка у Завод.

Препорука дјелимично реализована.

ПРЕПОРУКА 3 и 4

Потребно је досијее притвореника уредно водити, односно евидентирати све документе који су у њима.

Препоручује се љекару Притворске јединице да љекарску документацију притвореника држи на једном мјесту, увезану и хронолошки сређену, како би се увидом у здравствени картон могле прикупити квалитетне информације о здравственом стању притвореника.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКЕ

Увидом у личне досијее притвореника, чланови Независне комисије констатовали су да се уредно воде те да су хронолошки сложени сви документи притворених лица.

Такође, то се односи и на медицинску документацију која је комплетна и хронолошким редом сложена.

Препоруке 3 и 4 реализоване.

II Увид у стање услова боравка, поступање и стање људских права према притвореницима у Притворској јединици Завода за извршење кривичних санкција

Обиласком Притворске јединице констатовано је следеће

1. Сваки притвореник је смјештен у засебну ћелију. У ћелијама се налази кревет, ормар за личне ствари, сто, столица, тв пријемник са кабловском. Свака ћелија има засебан мокри чвор са туш-кабином. Прозори су велики са довољно дневног свјетла. У складу са чланом 32. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичних санкција, мјере притвора или других мјера, љекар два пута седмично врши контролу хигијене у собама.
2. У ходнику Притворске јединице је на два спрата постављена телефонска говорница ТЗ мреже.
3. У Притворској јединици, у затвореном простору, налази се приручна теретана са справама за вјежбање и теговима и столом за стони тенис, кругом за шетњу с

клубама и уређеним цвијетњацима, тереном за фудбал. Такође, у оквиру ове јединице, налазе се и библиотека и кантина.

4. У дневном боравку који притвореници користе за слободне активности налазе се сто, столице, тв пријемник, те реквизити за друштвене игре (карте, шах, домино). Такође, дневни боравак притвореници користе за обављање вјерских потреба.
5. Притворска јединица има сопствену амбуланту, у којој су стално запослени љекар и два медицинска радника. Амбуланта је добро опремљена, има и малу лабораторију, а лијекове набављају једном мјесечно. У разговору са члановима Независне комисије, др Дијана Кошарац је указала на велику потребу набавке дефибрилатора.
6. Одлуком Министарства правде БиХ о коришћењу видео-надзора из 2015. године у Притворској јединици уграђене су камере за надзор притвореника.

III. Обављање разговора са притвореницима

1. Притвореник Р.Л. у разговору са члановима Независне комисије није имао конкретних притужби, осим што је у име 7-8 притвореника исказао незадовољство у вези са посјетама. Наиме, према његовим наводима, посјете се обављају преко стакла, тј. без физичког контакта, што им представља велики психички проблем, поготово када им у посјету долазе дјеца.

У разговору са директором Притворске јединице, чланови Независне комисије дошли су до сазнања да је Наредбом број: 01-50-55-5/14 од 04. 09. 2014. године притвореницима два пута мјесечно одобрена посјета дјецe у просторијама „А“ и „Б“, у трајању од једног сата и уз надзор овлашћеног заводског службеника, а за остале чланове породице потребно је писати посебну молбу, за шта им управа Притворске јединице увијек изађе у сусрет.

2. Притвореник М.Н. у разговору са члановима Независне комисије као једину примједбу је изнио вербални конфликт са једним заводским службеником који се десио 15. 08. 2016. године.

Притвореник М.Н. наводи сљедеће:

- Тог дана у Притворској јединици није био на дужности ниједан припадник хрватског народа, јер је био празник Велика Госпа;

- Наводно није добио „Вечерњи лист“ који добија сваки дан на читање;
- Требало је да у 15 часова иде у шетњу, међутим, како га нико није пустио, куцао је на врата. Након тога је настао вербални конфликт са заводским службеником;
- Нскон тога изашла му је црна мрља на лицу и ако се утврди да је узрок ове промјене на кожи стрес који је доживио тог дана, изјавио је да ће поднијети кривичну пријаву против тог заводског службеника;
- Није писао управи Притворске јединице о том догађају, нити је тражио разговор са директором како би га обавијестио о догађају који се десио тог дана;
- Навео је да му је дијагностициран ПТСП.

У разговору са управом Притворске јединице, Независној комисији је предочено да је притвореник М.Н. тога дана лупао снажно ногом у врата, а не куцао, како је он тврдио. О томе постоји и службена забиљешка заводског службеника која се налази у досијеу притвореника.

На основу обављеног разговора и обиласка Завода, Независна комисија даје следеће:

ПРЕПОРУКЕ

1. Потребно је да управа Притворске јединице Завода за извршење кривичних санкција предузме мјере на одржавању просторија Завода (санација крова и пода) као и на контунуираном одржавању хигијенских услова.
2. Потребно је да Министарство правде БиХ изнађе потребна финансијска средства да се амбуланти Притворске јединице Завода за извршење кривичних санкција набави дефибрилатор, а у сврху комплетне здравствене заштите притворених лица.

Након контролног прегледа и обављених разговора општи закључак Независне комисије је да су у Притворској јединици Завода за извршење кривичних санкција услови смјештаја и даље добри, као и поступање с притвореницима. Управа Завода и Министарство правде БиХ морају и даље предузимати додатне

мјере за квалитетно одржавање просторија Завода, како би услови смјештаја и третмана притвореника били још бољи, без обзира што се ускоро очекује завршетак изградње Државног затвора.

4. Најављена контролна посјета КПЗ-у Сарајево

Најављена контролна посјета Казнено поправном заводу Сарајево обављена је 31.10.2016. године. Током посјете обављен је разговор са директором Амером Софтићем, замјеником директора Винком Божићем, командиром страже Едибом Термизом и стручном савјетницом психологињом Ајлом Џиновић. Испред Независне комисије посјету су обавили Миле Ласић, предсједник Независне комисије, Алма Чоло, прва замјеница предсједника, Брана Спасојевић, друга замјеница предсједника, Азра Алајбеговић и Александар Фалацић, чланови Независне комисије, те Ивана Ловрић, секретар Независне комисије.

Према изјави директора, на дан посјете чланова Независне комисије у Заводу је био смјештен укупно **151** затвореник, од којих **30** у Главној згради – капацитет **32** затвореника, **68** у Одјељењу Устоколина – капацитет **75** затвореника, **35** у објекту на Игману- капацитет **50**, а **18** затвореника је под електронским надзором. У тренутку посјете у Заводу се, према изјави директора, налазило укупно **148** притвореника, а капацитет овог завода је **88** притвореника.

У Заводу је у тренутку посјете било укупно **14** затвореника којима је кривичну санкцију изрекао Суд БиХ, од којих је један у Одјељењу Устоколина, десет (**10**) у Одјељењу на Игману и три у Главној згради. Притвореника од Суда БиХ није било.

Извршеним прегледом констатовано је да за све затворенике којима је кривичну санкцију или мјеру изрекао Суд БиХ постоје уредни упутни акти Суда или рјешење о одређивању или продужењу притвора који се заједно са осталим важнијим документима држе у досијеима затвореника.

У разговору са члановима Независне комисије директор Амер Софтић истакао је да је тренутно највећи проблем с којим се суочавају прекобројност, тј. недостатак смјештајних капацитета за притворена лица, о чему су се у више наврата писменим путем обраћали Федералном министарству правде. Рјешење овог проблема директор

КПЗ-а Сарајево види у измјештању Притворске јединице на локацију Игман, о чему постоји и пројектна документација. Влада Кантона Сарајево спремна је да подржи овај пројекат, а финансијска средства која су потребна износила би око 3,5 милиона КМ.

Даље, директор је нагласио да велики проблем представља и недостатак (непопуњеност) стручног кадра који је предвиђен Правилником о унутрашњој систематизацији радних мјеста, о чему су такође писменим путем обавјештавали Федерално министарство правде. Наиме, у периоду од 2012. до 2016. године овај завод су по основу пензионисања и споразумног раскида радног односа напустила 22 припадника заводске полиције, док су у истом периоду на основу конкурса примљена само четири заводска полицајца, што указује на хитност примања 15 заводских полицајаца (12 полицајаца и три полицајке) Такође, Правилником о унутрашњој систематизацији радних мјеста предвиђена су три љекара у сталном радном односу (опште праксе, неуропсихијатар и стоматолог), а који су тренутно ангажовани по основу уговору о дјелу. Предвиђена су и три васпитача, а у овом тренутку имају само једног.

Непосредним обиласком КПЗ- а Сарајево констатовано је сљедеће:

1. Притвореници су смјештени на три спрата (III, IV и V) у којима је, у зависности од величине, смјешено од четири до осам притвореника. Сваки притвореник има свој кревет и ормарић за личне ствари, а у собама се налази и заједнички сто на којем притвореници једу те више столица као и ТВ пријемник. Свака соба има свој тоалет и купатило.
2. Затвореници су смјештени у приземљу у заједничким собама капацитета 4-6 кревета. Све собе су довољно велике за смјештај овог броја лица, имају велике прозоре, са довољно дневног свјетла, те испуњавају прописане стандарде квадратуре по једном затворенику. Свака соба има по један ТВ пријемник, сто, столице. Сваки затвореник има свој кревет и ормар за личне ствари.
3. Хигијенски услови у собама су задовољавајући, али је ипак већину потребно реновирати, прије свега окречити и реновирати санитарне чворове.

4. Затвореници на располагању имају и дневни боравак који је довољно велик за све њих и у којем се налази један велики сто и више столица, ТВ пријемник, сто за стони тенис, мања теретана и друштвене игре. Затвореници који су се тренутно затекли у дневном боравку у вријеме посјете чланова Независне комисије имали су примједбу да дневни боравак прокишњава и да нема довољно дневног свјетла.
5. Храна за затворенике припрема се у добро опремљеној и реновираној кухињи која је саставни дио Завода. Контролна књига хране уредно се води и потписује је медицински техничар. Од сваког obroка оставља се узорак који се похрањује у фрижидеру и чува 72 сата. У кухињи КПЗ-а Сарајево свакодневно се припремају и obroци који се достављају Притворској јединици завода за извршење кривичних санкција.
6. Затвореници имају могућност да задовољавају вјерске потребе, за што су им на располагању три различите и опремљене просторије за потребе православних, католичких и исламских вјерника.
7. У ходнику Одјељења постављена је телефонска говорница ТЗ мреже.
8. Здравствена заштита у КПЗ-у Сарајево обезбјеђује се у амбуланти али у њој тренутно није стално радно ангажован лекар него само три медицинска техничара. Завод је, на основу уговора о дјелу, ангажовао лекара опште медицине, специјалисту, неуропсихијатра и стоматолога који у Завод долазе 1-3 пута седмично, а по потреби и чешће. Амбуланта и приручна апотека су добро опремљене. У једној од просторија амбуланте примјетна је влага због дотрајале водоводне и канализационе инсталације.

Током посјете КПЗ-у Сарајево обављени су и повјерљиви разговори са три затвореника који су изразили интерес за то:

1. Затвореник Х. Е. је у разговору са члановима Независне комисије као једину примједбу истакао дуго чекање на преглед код лекара. Према његовим

наводима, имао је јаку главобољу и чекао је на преглед два мјесеца, те сматра да то није у реду. Осталих примједба није имао.

2. Затвореник С. В. приликом разговора са члановима Независне комисије указао је на проблем с којима се сусрећу затвореници које је осудио Суд БиХ, а то је неусклађеност ЗИКС-а на ентитетском нивоу са оним државним. Такође, нагласио је да је у више наврата тражио од управе Казнено-поправног завода Сарајево да га премјесте у објекат на Игману с обзиром на то да је ратни војни инвалид и да му је дијагностициран ПТСП. Нема примједбе на третман и службу, али је, кад је ријеч о храни, једина замјерка то што се храна од свињског меса припрема у истој кухињи.
3. Затвореник Д. А. истакао је да су га у овом заводу (одјељење Устиколлина) више пута напали други затвореници те да је тражио од управе Казнено-поправног завода Сарајево да га, након рехабилитације којој подлијеже, премјесте у објекат на Игману, што су му и обећали. Затвореник Д. А. није имао других примједба.

На основу обављеног разговора и након обиласка на терену, Независна комисија даје сљедеће

ПРЕПОРУКЕ

1. Потребно је да Министарство правде БиХ и Федерално министарство правде раде на усклађивању Закона о извршењу кривичних санкција као и других подзаконских аката с циљем стварања претпоставки да сви осуђеници под истим условима и правима издржавају казну.
2. Потребно је да Федерално министарство правде предузме активности с циљем попуњавања стражарске службе као и запошљавања додатног васпитача, чиме би се створили бољи услови затвореника и безбједност запосленог особља.
3. Потребно је да Управа Казнено-поправног завода Сарајево, у сарадњи са ресорним министарством у Влади Федерације БиХ, настави активности улагањем додатног напора с циљем побољшања здравствене заштите затвореника, односно сталног ангажовања љекара (опште праксе, неуропсихијатра и стоматолога).

Такође, потребно је санирати дотрајалу водоводну и канализациону инсталацију, обавити дезинфекцију те санирати зидове.

4. Потребно је да руководство КПЗ-а Сарајево у сарадњи са предсједницима Кантоналног суда Сарајево, Општинског суда Сарајево и командиром Судске полиције ФБиХ предузму активности с циљем израде јединствене Инструкције (Правилника) о начину обезбјеђења и транспорта притворених лица из просторија КПЗ-а Сарајево до здравствених установа у случајевима пружања примарне здравствене заштите а која нису у сврху вођења кривичног поступка, посебно за лица за која постоје сазнања да то могу искористити за бјег.
5. Потребно је да Федерално министарство правде размотри могућност измјештања КПЗ-а Сарајево или бар појединих одјељења на локацију Игман с обзиром на то да Притворска јединица због претрпаности већ дуже вријеме не испуњава одговарајуће услове прописане Законом.

Након детаљног обиласка и прегледа главне зграде КПЗ-а Сарајево, генерални закључак Независне комисије је да су потребна додатна улагања како би Казнено-поправни завод Сарајево имао задовољавајуће услове за боравак затвореника и притвореника. У противном, потребно је њихово измјештање на друге локације попут Игмана или Устиколине, како би Казнено-поправни завод Сарајево имао задовољавајуће услове за боравак затвореника и притвореника.

5. Најављена посјета Јединици за изградњу државног затвора Министарства правде БиХ

Најављена посјета Јединици за изградњу државног затвора обављена је 28.11.2016. године. Током посјете обављен је разговор са директором за изградњу државног затвора Зораном Башићем те је извршен и обилазак државног затвора у изградњи на локалитету Накло, насеље Војковићи, општина Источна Илиџа. Испред Независне комисије посјету су обавили Миле Ласић, предсједник Независне комисије, Алма Чоло, прва замјеница предсједника, Брана Спасојевић, друга замјеница предсједника, Азра Алајбеговић и Александар Фалацић, чланови Независне комисије, те Ивана Ловрић, секретар Независне комисије.

У разговору са директором дошло се до сазнања да су радови на изградњи државног затвора текли одличном динамиком с предвиђеним роком завршетка до краја 2016. године и евентуалним одступањима од 1%. Међутим, 15. 07. 2016. године Окружни привремени суд Источно Сарајево донио је Рјешење о одређивању привремене мјере осигурања, број: 61 0 Пс 009958 16 Мо, којом се извођачу радова OHL ŽS a.s. (Head Office Burešova 938/17 CZ-602 00 Brno, Veveřo Czech Republic, Registration No. 46342796, VAT-№. CZ46342796, сједиште пословне јединице у Бањалуци, ул. Јеврејска бр. 37) забрањује да сам или преко трећег лица изводи електроинсталатерске радове јаке и слабе струје у телекомуникационом и информационом (секјурити - безбједносном) систему на објекту државног затвора. Извођача радова OHL ŽS a.s. тужи подизвођач радова GALEB INTERNACIONAL којег је извођач радова навео у тендерској документацији као једног од подизвођача. Међутим, OHL ŽS a.s. је послове на изради јаке и слабе струје и безбједносног система додијелио другом подизвођачу „Telemax“ д.о.о. Бања Лука.

Даље, 26. 10. 2016. године Окружни привремени суд Источно Сарајево доноси Рјешење о мјери осигурања, број: 61 0 Пс 009958 16 Мо, којим налаже туженом (OHL ŽS a.s.) да на рачун депозита суда на име осигурања потраживања тужиоца (GALEB INTERNACIONAL) уплати износ од 1.858.038,00 КМ те се, ако тужени не поступи по овом рјешењу, налаже Босни и Херцеговини – Министарству правде БиХ – Јединици за изградњу државног затвора да изврши исплату.

Директор је члановима Независне комисије нагласио да је све наведено имало за последицу то да радови на изградњи државног затвора у периоду од 15. 07. до 26.10. 2016. године, а то је најмање 104 дана, када су најбољи временски услови за грађевинске радове, буду обустављени те да ће рок за изградњу државног затвора бити продужен за онолико колико је било на снази рјешење о привременој мјери. Директна и индиректна штета по једном дану обустављених радова износи око 15.000 КМ, а привремена мјера још није добила коначну завршницу (епилог).

Што се тиче регистрације државног затвора, што је била и препорука Независне комисије од прошле посјете, директор је нагласио да она није завршена те да је то у надлежности Министарства правде БиХ. Такође, нагласио је да се при Министарству правде БиХ ради на доношењу Правилника о унутрашњој организацији радних мјеста у државном затвору.

Директор Зоран Башић нагласио је и то да Јединица за изградњу државног завода дјелује и има мандат све док се не уради технички пријем државног затвора и протеклом одређеног законског рока предвиђеног уговором, када престаје да ради.

Такође, чланови Независне комисије су увидом на терену утврдили да се на изградњи државног затвора интензивно изводе грађевински радови.

На основу обављеног разговора и обиласком на терену, Независна комисија даје сљедеће

ПРЕПОРУКЕ

1. Независна комисија понавља раније дату препоруку која је дата прије годину дана у Извјештају о посјети Јединици за изградњу државног затвора, бр. 05/6-50-13-31-2-6/16, од 25. 02. 2016. године.

Потребно је да Министарство правде БиХ благовремено донесе одговарајуће подзаконске акте с циљем регистрације будућег завода, као и да спроведе процедуре запошљавања потребног заводског особља и заводске управе који ће покренути активности набавке опреме, израде правилника и планирања буџета, а с обзиром на то да ће изградња државног затвора бити завршена крајем 2016. године па је потребно благовремено створити услове како би државни затвор био стављен у функцију одмах након његове изградње.

2. Потребно је да сви органи власти у Босни и Херцеговини предузму све потребне мјере из своје надлежности како би се изградња државног затвора обавила на вријеме, чиме ће се омогућити да послови извршења кривичних санкција, притвора и других мјера прописани ЗИКС-ом БиХ буду од посебног интереса за Босну и Херцеговину.

Одјељак Ц. Јавност рада

Све сједнице Независне комисије пратили су запослени у Сектору за односе с јавношћу Секретаријата Парламентарне скупштине БиХ, а предсједник Независне комисије је, на

захтјев представника медија у БиХ, давао и усмене изјаве у вези са радом Независне комисије.

Према члану 17. Пословника о раду Независне комисије, подаци и информације које се прикупе током контроле, те садржај обављених разговора са лицима лишеним слободе, као и другим лицима која могу дати релевантне податке су повјерљиве природе те су сједнице Независне комисије по појединим тачкама дневног реда биле затворене за јавност.

Одјељак Д. Административно-техничка подршка у раду

Заједничка служба Секретаријата Парламентарне скупштине БиХ, у складу са чланом 24. Пословника, пружала је сву административно-техничку и стручну подршку у раду Независне комисије. Заједничка служба обезбиједила је потребне услове за рад Независне комисије ангажовањем стручног особља, али и обезбјеђивањем материјално-техничких и других услова за несметан рад.

ПОГЛАВЉЕ IV. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И ПРЕПОРУКЕ

а) Закључна разматрања

1. Година 2016. у раду Независне комисије обиљежена је углавном активностима на контроли реализације препорука које је Независна комисија упутила КПЗ-има с циљем отклањања недостатака приликом редовних обилазака завода како би се побољшали услови за боравак у заводима и осигурало поштовање и остваривање људских права затворених и притворених лица у складу са међународним и домаћим прописима. С обзиром да су у 2016. години именовани нови чланови Независне комисије приликом посјета вршио се и редовни обилазак казнено-поправних завода с циљем упознавања и остваривања увида у стање услова боравка, поступање и стање људских права према притвореним и осуђеним лицима.

2. Независна комисија је, и поред добијених одговора од управа завода, извршила и непосредну контролу реализације препорука, и то контролним прегледима у четири КПЗ-а користећи методу увида на лицу мјеста.

Осим контролних прегледа у 2016. години, Независна комисија извршила је и једну најављену посјету Јединици за изградњу државног затвора.

Приликом наведених посјета Независна комисија дала је 12 препорука, обавила 9 разговора са затвореницима и притвореницима те запримила и радила по 3 појединачне писмене притужбе.

4. На основу контролних прегледа у два КПЗ-а (Бусовача и Притворска јединица Завода за извршење кривичних санкција), може се констатовати да је од укупно 11 издатих препорука:

- у потпуности реализовано њих 6 или 54,54%,
- дјелимично реализовано њих 3 или 27,27%,
- није реализовано њих 2 или 18,18%.

Када су у питању нереализоване препоруке важно је истаћи да оне нису реализоване јер је њихова реализација у надлежности Федералног министарства правде.

5. а) Заједничка комисија за административне послове Парламентарне скупштине БиХ је својом Одлуком о накнадама за рад у Независној комисији број: 03/5-50-14-11-11,9/16 од 14.06.2016. године утврдила накнаду за рад члановима Независне комисије у мјесечном износу од једне основице за обраћун плате запосленим у институцијама БиХ (што износи око 475 КМ), под условом да члан Независне комисије буде присутан најмање једној сједници Независне комисије, а која у правилу не може бити у току радног времена. Наведеном одлуком нису утврђене дневнице за долазак на сједницу Независне комисије, а путни трошкови се признају у висини аутобуске карте. Надаље, наведеном одлуком Заједничка комисија за административне послове није одредила да Независна комисија може ићи у посјете КПЗ-овима што је основни задатак Независне комисије која чини 90% рада Независне комисије. Такође, посјете КПЗ-овима, посебно детаљне и контролне не могу се обављати успут, са сједницом Независне комисије, ван радног времена. Поједини чланови Независне комисије морали су чекати и годину дана на исплату овако умањене мјесечне накнаде.

б) На тражење Независне комисије, Комисија за одлучивање о сукобу интереса је дала Мишљење број: КСИ-01-07-2-40-2/16 од 7.12.2016. године по којем чланови Независне комисије имају статус изабраних званичника, да се на њих примјењује Закон

о сукобу интереса у институцијама БиХ, те да постоји и обавеза достављања редовних финансијских извјештаја. Тако се чланови Независне комисије од 2016. године сматрају изабраним званичницима што у битноме угрожава њихову независност у обављању своје дужности, на коју не би могли бити именовани да су јавни званичници.

ц) Драстично смањење годишњег буџета Независне комисије за 2016. годину у износу чак до три - четири пута у односу на 2015. годину односно 2014. годину у првом мандату, довело је у питање редовно обављање дјелатности односно функције Независне комисије.

д) Све наведено имало је за последицу осипање чланова Независне комисије, а чланови Независне комисије расправљали су и о подношењу колективне оставке, ако се стање не промијени. Чланови Независне комисије не желе да буду одговорни за праћење услова боравка у КПЗ-овима, поступање и поштовање људских права притвореника и затвореника ако не могу нормално обављати своју законску дужност на коју су именовани. Већ сада Независна комисија у крњем саставу не може обављати хитне ад хок посјете по представкама затвореника и притвореника јер се хитно не могу окупити најмање три члана Независне комисије а како је регулисано Пословником о раду Независне комисије. Неке ненајваљене ад хок посјете су тако отказане, нпр. она у децембру 2016. године у КПЗ Зеница.

б) Препоруке

Независна комисија предлаже Парламентарној скупштини БиХ да усвоји овај извјештај са сљедећим препорукама чије спровођење је трајан процес и то:

1. Надлежне институције треба да предузму активности потребне за завршетак изградње државног затвора, чиме ће се затвореници и притвореници из надлежности Независне комисије ставити у једнак положај уз побољшање услова њиховог смјештаја и поштовања људских права и основних слобода. Потребно је да Министарство правде БиХ благовремено донесе одговарајуће подзаконске акте с циљем регистрације будућег завода, као и да спроведе процедуре запошљавања потребног заводског особља и заводске управе који ће покренути активности набавке опреме, израде правилника и планирања буџета, а с обзиром на то да ће се изградња државног затвора окончати крајем 2016. године па је потребно благовремено створити услове како би државни затвор био у функцији одмах након изградње.

2. Надлежни органи Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ треба да ускладе своје законе из ове области са ЗИКС-ом БиХ (и његовим измјенама и допунама које су на снази од 01. 01. 2014. („Службени гласник БиХ“, број 100/13), као и друге прописе (нпр. правилнике о кућном реду и др.), а све с циљем једнаког поступања са затвореницима и притвореницима на цијелој територији Босне и Херцеговине.

3. Потребно је успоставити већу координацију државних и ентитетских институција у сврху примјене закона и других прописа из ове области.

4. Потребно је да Парламентарна скупштина БиХ омогући рад Независној комисији у складу са њеним законским овлаштењима под чим се подразумјева њен примарни задатак, а то су посјете казнено поправним заводима, због чега треба укинати ограничења Комисији утврђена Одлуком Заједничке комисије за административне послове, број: 03/5-50-14-11-11,9/16 од 14.06.2016.

ПРЕДСЈЕДНИК
НЕЗАВИСНЕ КОМИСИЈЕ
др сц. Миле Ласић

ПРИЛОГ: Табеларни приказ одржаних сједница у 2016. и присуство чланова
Независне комисије